

AGÂH SIRRİ LEVENT : *Gazavatnâmeler ve Mihaloğlu Ali Beyin Gazavatnâmesi*, Türk Tarih Kurumu yayınlarından XI. Seri numara: 8, Türk Tarih Kurumu Basımevi Ankara 1956.

Değerli Arkadaşımız Ağâh Sırrı Levend büyük bir emek sarfiyle Osmanlı Tarihi ile uğraşanların bir kısım ihtiyaçlarını hafifletmek ve mühim bir boşluğu doldurmak suretiyle Millî kütüphanemiz için bu güzel eseri hazırlamıştır. Gazatnâmeler, tarihî tetkikat yapanların kütüphane kütüphane dolaşarak katalogları ve fihristleri karıştırarak sarfedecekleri uzun zamanı kısaltmış, müdekkik ve mütetebilerin mesailerini kolaylaştırmıştır. Gazatnâmeler devir devir her padişah'ın zamanı nazarı dikkate alınarak Sultan Abdülmecid saltanatının sonuna kadar getirilmiştir.

Müellif eserinin giriş kısmında gazatnâme, gazavatnâme ve zafernâmelere dair izahat vererek eserinin kadrosuna aldığı eserler hakkında misallerle malûmat vermekte ve bu suretle gazavatnâme ve zafernâmelerin adlarıyla mündericatları arasındaki münasebetleri göstermek suretiyle kitabı okuyanları tenvir etmektedir; filhakika bu giriş kısmı okunduktan sonradır ki gazatnâmeler ve zafernâmeler arasındaki münasebetler tabellür etmektedir.

Gazatnâmeler, İstanbul kütüphaneleriyle diğer bazı vilâyet ve ecnebi kütüphanelerinde veya onların kataloglarında görülen ve tetkik edilen eserlerin uzun, yorucu ve yıpratıcı bir mesaiden sonra vücade geldiğini göstermektedir ki sayın Levend'in bu husustaki gayretini ve muhtelif nüshalar arasındaki farklarını göstermek suretiyle olan azim ve himmetini takdir etmemek mümkün değildir.

Osmanlı devletinin kuruluşundan başlayarak bir buçuk asra yakın bir zamana âid fütuhâtı gösteren gazatnâmeler şimdiye kadar görülmemiş ve bilindiği üzere gazatnâmelerin İkinci Murad (1421 - 1451) devrinden itibaren yazıldığı tesbit lunmuştur. Bundan dolayı müellif eserine iptida şüara tezkerelerinin bahsettikleri Gelibolu'lu Sâfi'nin halen nüshası elde bulunmayan İkinci Murat zamanında kaleme alınmış gazatnâmesinden başlamıştır.

Ağâh Sırrı Levend, okuyucunun mütaleasını kolaylaştırmak için güzel bir usul de takib eylemiştir; kitab padişah devirlerine göre tertib edilmiş, gerek o padişah zamanında ve gerek daha sonraki tarihlerde yine o devre aid yazılmış eserler bir arada gösterilmiştir. Meselâ İstanbul fethinde bulunarak sonra Tarih-i Ebu'l Fetih adlı eserini yazan Dursun Bey ile ikinci Mahmud'un emriyle Feth-i Kostantiniyye isimli tarihçesini kaleme almış olan İmam zade Esad Efendi'nin eserini ve Namık Kemal'in yine İstanbul fethine dair Barika-i Zafer adlı kitabını topluca bir arada görmekteyiz; yine bunun gibi Yavuz Sultan Selim devri olaylarını havi Selimnâme'lerle Kanunî Sultan Süleyman devri vakalarını yazan ve muhtelif tarihlerde kaleme alınmış olan Süleymannâmeler o Padişah devirlerinde gösterilmiştir. Levend'in bu tertibinin, kütüphanelerimizde ve diğer kütüphanelerde Osmanlı tarihi hakkında araştırma yapanların mesailerini ne derecede kolaylaştıracağı meydandadır.

Gazatnâme ve Zafernâmeler tetkik edilirken bunların baş ve son kısımları gösterilmek suretiyle bazen yapılabilecek yanlışlıkların önü alınmış, ve görülecek eserin mevzuu, kime ait olduğu ve ne suretle yazıldığı gösterilmiş ve bu arada müellifi meçhul Gazatnâme veya Zafernâmeler de kaydolunmuştur.

Gazanâmelerin 181 inci sahifeden itibaren ikinci bölümü gelmektedir. Bu kısımda Mihaloğlu Gazi Ali Bey bin Hızır Bey'in gazalarını nazmeden Pizren'li Sûzî Çelebi'nin Gazavatnâmesi vardır. Müellif manzum Gazavatnâmeyi koymadan evvel Gazi Mihal Bey ile evlâtları hakkında kısaca malûmat verdikten sonra Ali Bey'in tercümei haline geçiyor ve bunu müteakib Sûzî Çelebi'den bahsile onun Gazavatnâmesinin muhtelif nüshaları arasındaki farkları gösteriyor ve bundan başka büyük bir salâhiyetle Gazanâmenin edebî kıymetini, lisan ve imlâ cihetlerinden de önemini belirtiyor ve sonra da akıncıların bazı ıstılahlarını göstererek Sûzî'nin Gazanâmesine geçiyor.

Tarih, edebiyat, ve dil bakımından pek kıymetli olan bu eseri bize kazandıran sayın Levend'i tebrik ve kendisine teşekkür ederken bize bunun gibi yeni eserler vermesini rica etmeden de geçmiyeceğim.

İSMAIL HAKKI UZUNÇARŞILI
